

К. е. н. Марчук Л. П.

Миколаївський державний аграрний університет

ПРО УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Становлення інноваційної економіки в Україні вимагає значної активізації інноваційної діяльності підприємств, а це у свою чергу потребує всебічного використання інноваційних можливостей господарюючих суб'єктів. На жаль, у нашій країні лише 12,8% підприємств займається впровадженням інновацій, що в 3-4 рази менше, ніж у розвинутих країнах світу. Зростання ВВП за рахунок введення нових технологій в Україні оцінюється всього у 0,7-1% [1, с. 57]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема ефективного використання інноваційного потенціалу первинних ланок економіки.

В економічній літературі існують різні теоретико-методологічні підходи до визначення змісту інноваційного потенціалу підприємств. Можна виокремити ресурсний, цільовий, системний варіанти розгляду цієї економічної категорії.

Ресурсний підхід передбачає розгляд інноваційного потенціалу підприємств як сукупності ресурсів, які знаходяться в його розпорядженні й які потенційно можна залучити до інноваційної діяльності [2, с. 68]. Прибічники цільового підходу ототожнюють інноваційний потенціал первинної ланки економіки із сукупністю можливостей досягнення системи цілей конкретного підприємства. При цьому розмежовують внутрішнє і зовнішнє середовище, за яких функціонує фірма. Вважається, що інноваційна складова є ядром цільового потенціалу підприємства, органічно входить до всіх елементів внутрішнього потенціалу і визначає реальну потенціальну можливість фірми щодо здійснення інноваційної діяльності [3, с. 158].

Представники системного підходу розглядають інноваційний потенціал фірми як підсистему цілісної системи, як ключовий елемент загального економічного потенціалу підприємства, що визначає потенційні можливості інноваційного розвитку [4, с. 185].

На нашу думку, найбільш аргументованим слід вважати цільовий підхід, який враховує цільову спрямованість використання ресурсної бази підприємства, а саме: забезпечення інноваційного розвитку, умови досягнення поставленої мети, тобто умови взаємодії внутрішнього і зовнішнього середовища фірми; інноваційну природу всіх складових внутрішнього середовища підприємства.

Дотримуючись позицій цільового підходу, з'ясуємо умови ефективного використання інноваційного потенціалу підприємства. Досягнення поставленої мети ми пов'язуємо перш за все з використанням можливостей і переваг управлінської діяльності, а отже, з обґрунтованою, виваженою інноваційною політикою фірми. Напрями інноваційної політики підлягають відповідній диференціації з огляду на реалізацію інноваційних можливостей внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, сформованих під впливом загальних економічних умов розвитку національної економіки.

Вважаємо, що інноваційна політика фірми, орієнтована на всебічне використання переваг внутрішнього середовища, має включати в себе такі складові: оцінку досягнутого рівня інноваційного розвитку підприємств; обрання пріоритетів інноваційної діяльності; вибір інноваційної стратегії; формування інноваційного бізнес-портфелю (до нього входять перспективні інновації, що знаходяться на різних етапах життєвого циклу); визначення фінансових можливостей для виконання обраних інноваційних проектів; планування показників інноваційної діяльності; доцільне розмежування функцій між підрозділами фірми та координацію їх дій; постійний контроль за індикаторами інноваційного розвитку; всебічний аналіз результатів виконуваних інноваційних проектів; у разі потреби – коригування обраних цілей і засобів їх досягнення, удосконалення форм і методів інноваційної діяльності.

На нашу думку, найбільш важливими напрямками інноваційної політики підприємства, спрямованими на реалізацію інноваційних можливостей внутрішнього середовища, слід вважати активізацію наукових досягнень і

посилення зацікавленості персоналу у практичному опануванні їх результатів. З огляду на це фірмі важливо створювати умови для нарощування інтелектуального капіталу через поширення нових знань і обмін ними, підвищення рівня освіти і кваліфікації працівників, розвиток системи інформаційного, технічного, програмного забезпечення, створення необхідних наукових підрозділів, використання можливостей патентно-ліцензійної системи, розвиток творчих здібностей працівників, прискорення процесу впровадження інновацій у виробництво за допомогою матеріальних і моральних стимулів, підвищення гнучкості організаційної структури підприємства тощо.

Інноваційні зрушення всередині фірми вимагають належної адаптації до зовнішнього середовища, яке чинить зворотний вплив на внутрішній стан підприємства. У зв'язку з цим важливими напрямками інноваційної політики фірми повинні стати виробництво брендів, трансфер новітніх технологій та інновацій, використання перспективних маркетингових схем просування інноваційної продукції на ринку, забезпечення її конкурентоспроможності, належне виконання контрактних зобов'язань, розвиток партнерських відносин, досягнення високої ділової репутації.

Треба відзначити, що реалізація можливостей інноваційного потенціалу підприємства у значній мірі залежить від державної інноваційної політики, обраних національних пріоритетів інноваційного розвитку, а також від досягнутих економічних умов розгортання інноваційної діяльності в країні, наявного рівня наукового, технічного, технологічного потенціалу суспільства.

Зважаючи на повільні темпи інноваційного розвитку української економіки, держава нині вдається до регулювання правових засад інноваційної діяльності, створення національної інноваційної системи, удосконалення інноваційної інфраструктури, поліпшення якості освіти, розвитку міжнародного співробітництва тощо. Але ціла низка нагальних завдань поки що залишається невирішеною. До таких завдань можна віднести:

- підвищення ефективності наукових досліджень, забезпечення конкурентоспроможності наукових розробок;
- активізацію процесів спеціалізації та кооперування в науково-технологічній і виробничій сферах;
- прискорений розвиток галузі інформаційно-комунікаційних технологій;
- здійснення структурної модернізації промисловості, значне зростання сектора високих технологій;
- створення умов для розширення експериментальної бази виробництва;
- диференціацію джерел інвестування науково-інноваційної діяльності, забезпечення належної фінансової підтримки цільових науково-технічних програм і пілотних інноваційних проектів;
- розробку і впровадження дієвої системи матеріального стимулювання інноваційних підприємств;
- подальший розвиток інтеграційних зв'язків України в науково-інноваційній сфері.

Успішне поєднання механізмів управління інноваційною діяльністю на мікро- і макрорівні сприятиме більш повній реалізації інноваційного потенціалу підприємств і забезпечить прискорення інноваційного розвитку економіки нашої країни в цілому.

Література:

1. Гайдуцький І. П. Структурні та інноваційні пріоритети залучення прямих іноземних інвестицій у контексті здійснення регуляторних реформ в Україні / І. П. Гайдуцький // Актуальні проблеми економіки. — 2011. — № 4 (118). — С. 47—62.
2. Покотилова В. І. Роль науки у формуванні інноваційного потенціалу агропродовольчого комплексу / В.І. Покотилова // Економіка АПК. — 2008. — № 7. — С.68—75.
3. Федоренко О. В. Сутнісна характеристика поняття «цільовий потенціал підприємства» / О. В. Федоренко // Економіка і регіон. — 2011. — № 2(29). — С. 156—160.
4. Чучіна І. М. Формування організаційно-економічного механізму інноваційного потенціалу підприємства / І. М. Чучіна, І. В. Мовчан // Економіка і регіон. — 2010. — № 2 (25). — С. 183—187.